

Elintarvikemarkkinalainsäädäntöä valmistelevan työryhmän 6.kokous

Aika: Keskiviikko 3.4.2025 klo 15.00–17.00

Paikka: STM:n kokouskeskus, nh. Kohtaamo, Meritullinkatu 10, Teams

Puheenjohtaja:

Minna-Mari Kaila, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö, poissa

Varapuheenjohtaja:

Anna-Leena Miettinen, maatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Osallistajat:

Markus Lounela, hallitusneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Milla Määttä, tutkimuspäällikkö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Jarno Sukanen, elintarvikemarkkinavaltuutettu

Pysyvät asiantuntijat:

Veli-Matti Aittoniemi, varatoimitusjohtaja, Matkailu- ja Ravintolapalvelut Mara ry

Jukka Ihanus, yhteiskuntajohtaja, Elintarviketeollisuusliitto ry

Tea Taivalkoski, lakimies, Päivittäistavarakauppa ry

Kimmo Tammi, juristi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry

Rikard Korkman, asiamies, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf

Oikeudellinen asiantuntija:

Riitta Kokko-Herrala, lainsäädäntöneuvos, maa- ja metsätalousministeriö, sihteeri

Asiantuntijat:

Lauri Koskentausta, lainsäädäntöneuvos, OM

Johannes Piipponen, johtava asiantuntija, KKV

Sihteeri:

Pekka Sandholm, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö.

Pöytäkirja:

1. Avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen (19.3.2025) pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin

3. Oikeusministeriön konsultaation eteneminen

Lauri Koskentausta konsultoi ryhmää hallinnollisesta seuraamusjärjestelmästä ja erityisesti käännettyyn todistustaakkaan liittyvistä oikeudellisista näkökohdista.

Käännetyn todistustaakan käyttäminen hallinnollisten sanktioiden, kuten seuraamusmaksun, yhteydessä on lähtökohtaisesti ongelmallista. Hallinnollisia sanktioita määrättäessä lähtökohtana on syyttömyysolettama. Käännetyn todistustaakan liittäminen seuraamusmaksuun voi kuitenkin on eräissä yksittäistapauksissa katsottu kuitenkin poikkeuksellisesti mahdolliseksi.

Hallinnollisen sanktion perustaminen objektiiviseen vastuuseen voi olla perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta hyväksyttävissä, jos sanktiojärjestelmällä suojeltava oikeushyvä on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän ja riittävän painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Edellytyksenä lisäksi on, että seuraamuksen määräämismenettelyssä otetaan asianmukaisesti huomioon yksilön puolustautumisoikeuksien toteutuminen ja huolehditaan riittävistä oikeusturvatakeista. Asian arviointi edellyttää kuitenkin aina perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten tarkastelua kokonaisuutena, eikä arviota voi tehdä vain yksittäisen näkökulman perusteella.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on joitakin esimerkkejä käännetystä todistustaakasta, joka on liitetty hallinnolliseen sanktioon. Kun pohditaan elintarvikemarkkinalain seuraamusjärjestelmän kehittämistä, on syytä tarkastella asioita sen valossa, mitkä asiat ovat hallinnollisia seuraamuksia ja mitkä asiat ovat hallinnollisia sanktioita. Kokonaisuutena asia riippuu lopulta siitä, onko muutoksille ehdotettavissa oikeudellisesti hyväksyttäviä perusteita.

Koskentausta konsultoi valmisteluryhmää myös omaisuudensuojan merkityksestä suojattaessa sopimussuhteiden pysyvyyttä lainsäädännössä. Taannehtiva puuttuminen yksityisten välisiin varallisuus oikeudellisiin sopimussuhteisiin on lähtökohtaisesti ongelmallista. Perustuslakivaliokunnan käytännössä oikeuden luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen on katsottu kuuluvan perusteltujen odotusten suojaan niin, että oikeuksia tai velvollisuuksia ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimussuhteiden oikeusasemaa.

Perusteltujen odotusten suojan ja luottamuksen suojan merkityksen korostuu, kun kyseessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely. Toisaalta vahvasti säännellyillä markkinoilla toimivat eivät yleensä voi perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän kaikissa oloissa muuttumattomana.

Keskusteltiin konsultaatiossa esiin tuotujen seikkojen merkityksestä arvioitaessa keinoja kehittää elintarvikemarkkinalakia ja sen seuraamusjärjestelmää. Katsottiin, että jatketaan asian selvittämistä vielä tarkemmin.

4. Kilpailuviraston PL- tuotteita koskevan selvityksen eteneminen

Johannes Piipponen kertoi yleisesti tutkimuksen etenemisestä, raportti on varsin pitkällä ja julkaistaneen kevään aikana.

Piipponen oli selvittänyt PL-tuotteiden osuutta sekä %-osuuksina että miljoonina euroina, sekä kokonaismyynnistä että tuoteryhmittäin.

Samoin tulevassa selvityksessä on laskettu hintamarginaaleja tuoteryhmittäin brändituotteille ja PL tuotteille. Hintamarginaalit vaihtelevat tuoteryhmittäin.

5. Problematiikkaa PL tuotteisiin liittyen

Tea Taivalkoski esitteli PL-tuotteisiin liittyviä erityisominaisuuksia. Suomessa kaupan merkkien osuus on noin neljännes, kun joissakin EU-maissa jopa 50 %. Kauppa pystyy omilla merkeillään erilaistamaan tarjontaa ja lisäämään kilpailua kaupparyhmien välillä. Kaupan merkkien kotimaisuus on myös korkea.

Kaupan omien merkkien edullisuus perustuu pieniin markkinointikustannuksiin, pitkiin sarjoihin ja pieniin pakkauskustannuksiin.

Tavarantoimittajien suhtautuminen PL-tuotteisiin on pääosin myönteistä.

PL-tuotteissa kv. ostoyhteistyö on lisääntynyt, joka haastaa kansallisen sääntelyn. Kaupan merkit ovat yhä useammin kansainvälisiä. Myös kaupan merkin määrittely on joissakin tapauksissa epäselvää, esimerkiksi jonkun merkin myynti yksinoikeudella.

Keskustelussa pohdittiin mahdollisuutta vientiin kv. kaupan merkkien alla

6. Kuulemisten eteneminen

Todettiin kuulemisten etenevän aikataulussa ja saatu hyvä osallistuminen

7. Muut asiat

Seuraava kokous 15.4

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 17.05